

1 ÚVOD

Začátkem měsíce dubna 2020, v návaznosti na zcela mimořádnou a nečekanou situaci související s vydáním zákazu osobní přítomnosti žáků ve školách vlivem pandemie nemoci covid-19, realizovala Česká školní inspekce mimořádné tematické šetření ve formě řízených telefonických rozhovorů s řediteli téměř 5.000 základních a středních škol. Zjištění z tohoto šetření jsou shrnuta v podrobné tematické zprávě ([-zde-](#)). Jednou z oblastí, kterými se Česká školní inspekce v tomto šetření zabývala, byly také podmínky pro realizaci distančního vzdělávání. V návaznosti na toto šetření, po obnovení prezenčního vzdělávání na začátku školního roku 2020/2021, pokračovala Česká školní inspekce ve sledování dopadů mimořádných opatření na podmínky i průběh vzdělávání přímo ve školách. Součástí tohoto šetření pak byly také zkušenosti a názory žáků a učitelů. Tematická zpráva z tohoto navazujícího šetření je k dispozici [-zde-](#).

Problematikou vzdělávání na dálku během celosvětové pandemie nemoci covid-19 se přirozeně zabývaly také mezinárodní instituce působící v oblasti vzdělávání, dominantně např. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále „OECD“). Zmínit tak můžeme např. tematické zprávy *A framework to guide an education response to the COVID-19 Pandemic of 2020* ([-zde-](#)) nebo *Learning remotely when schools close: How well are students and schools prepared? Insights from PISA* ([-zde-](#)). Můžeme se však podívat také na zjištění z dřívějších aktivit OECD, reflektující situaci před nástupem pandemie nemoci covid-19 a poskytující důležité vstupní informace o podmínkách pro realizaci distančního vzdělávání. Konkrétním zájmem České školní inspekce v rámci této sekundární analýzy jsou pak zjištění z mezinárodního šetření PISA 2018 ze září 2020¹, která se vážou k materiálním podmínkám pro vzdělávání ([-zde-](#)). Příslušná zjištění z šetření PISA 2018 jsou v této sekundární analýze komparována s národními zjištěními České školní inspekce, a to jak z jarního období školního roku 2019/2020, tak z podzimního období školního roku 2020/2021. Doplnkově jsou analyzována také data z mezinárodního šetření TIMSS, které sleduje znalosti žáků na úrovni 4. ročníků základního vzdělávání a jehož gestorem je Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků vzdělávání (IEA), a okrajově rovněž data z mezinárodního šetření o vyučování a učení TALIS, jež je opět v gesci OECD.

Jak již bylo uvedeno, do jarního zjišťování České školní inspekce byli zapojeni ředitelé základních a středních škol a podzimní reflexe distanční výuky realizované ve druhém pololetí školního roku 2019/2020 je vedle výpovědí ředitelů založena také na výpovědích učitelů a žáků. V následujícím textu bude pozornost věnována především zjištěním od učitelů. Publikace OECD, mapující situaci před pandemií a následně reakci zemí na zákaz osobní přítomnosti žáků ve školách, obsahují mimo jiné zjištění z obecného žakovského dotazníku ([-zde-](#)), žakovského dotazníku o využívání ICT ([-zde-](#)) a školního dotazníku ([-zde-](#)) šetření PISA 2018.²

V předkládané sekundární analýze se tedy budeme věnovat výběru klíčových zjištění pro kontext České republiky na základě podkladů z několika národních zjišťování a účasti České republiky v mezinárodních šetřeních (zejména PISA 2018). Pozornost bude věnována především materiálním podmínkám souvisejícím s výukou, s důrazem na ICT vybavení škol a domácností žáků, a také připravenosti učitelů využívat ICT při distanční výuce.

¹ PISA 2018 Results Volume V: Effective Policies, Successful Schools.

² Veškerá prezentovaná zjištění ze šetření PISA se vážou k populaci patnáctiletých žáků, na něž se šetření orientuje. V České republice se šetření PISA 2018 zúčastnili jak žáci na konci základního vzdělávání, tak patnáctiletí žáci, kteří již nastoupili ke střednímu vzdělávání.